

Sygn. akt V CSK 374/18

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa U. Sp. z o.o. w T.

przeciwko A. P.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 lutego 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 12 marca 2018 r., sygn. akt V AGa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwany A. P. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 marca 2018 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 4 stycznia 2017 r. Wyrok Sądu Okręgowego zapadł po powtórным rozpoznaniu sprawy. W pierwszym wyroku, wydanym w dniu 12 czerwca 2015 r. Sąd ten zasądził solidarnie od pozwanych A. P. i J. B. na rzecz powódki kwotę 100 000 zł z ustawowymi odsetkami od A. P. od dnia 5 grudnia 2013 r., a od J. B. od dnia 6 czerwca 2014 r. i kosztami procesu, oddalając powództwo w pozostałej części. Wyrok ten zaskarżył jedynie pozwany A. P., co do którego orzeczenie w części uwzględniającej powództwo zostało uchylone, a sprawa skierowana do ponownego rozpoznania. Kolejnym wyrokiem - z dnia 4 stycznia 2017 r., Sąd Okręgowy ponownie zasądził od pozwanego A. P. solidarnie z pozwanym J. B. na rzecz powódki kwotę 100 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu. Uwzględnione roszczenie obejmowało odszkodowanie dochodzone od pozwanego, jako członka zarządu spółki P. Sp. z o.o. w C. odpowiadającego na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. Sąd Okręgowy ustalił, że postępowanie egzekucyjne prowadzone przez powódkę z majątku dłużnej spółki okazało się bezskuteczne, a pozwany był członkiem zarządu w momencie powstania i wymagalności tego roszczenia. Sąd przeanalizował okoliczności faktyczne pod kątem wystąpienia przesłanek wyłączających odpowiedzialność członków zarządu, dochodząc do przekonania, że żadna z nich nie chroni pozwanego, który nie wykazał, że bez swojej winy nie złożył wniosku o upadłość we właściwym czasie, tj. po objęciu przez niego funkcji członka zarządu w dniu 28 sierpnia 2011 r., kiedy to występował już stan niewypłacalności. Wniosek złożony w dniu 21 listopada 2012 r. był wnioskiem spóźnionym. Pozwany znał bilanse i rachunki z działalności spółki, był zorientowany w jej sytuacji. Niezłożenie przez pozwanego wniosku o ogłoszenie upadłości w chwili spełnienia się przesłanek do dokonania tej czynności naraziło powódkę na szkodę, gdyż nie posiadając wiedzy o stanie majątkowym kontrahenta zawarła z P. Sp. z o.o. umowę dostawy surowca, za który otrzymała ostatecznie tylko część zapłaty.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego przyjmując za prawidłowe ustalenia faktyczne i wnioski prawne Sądu pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 387 § 2¹ k.p.c. i art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Naruszenie prawa materialnego upatrywał natomiast w niewłaściwym zastosowaniu art. 205 § 2 k.s.h. w zw. z art. 60 k.c.; art. 299 § 1 k.s.h. oraz art. 5 k.c., a także w błędnej wykładni art. 299 § 2 k.s.h. w zw. z art. 5 k.c. oraz samego art. 5 k.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego i oddalenie powództwa w całości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego powód wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie i o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę przyjęcia swojej skargi przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. to znaczy występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów.

Zagadnienie prawne ujął w pytaniu: „Czy strona postępowania, powołująca się w sporze sądowym na naruszenie zasad współżycia społecznego, musi wskazywać, jakie konkretnie zasady współżycia społecznego zostały naruszone,

czy też wystarczające jest podanie okoliczności faktycznych, które uzasadniałyby zastosowanie tej klauzuli generalnej, ewentualnie także ogólne odwołanie się do zasad współżycia społecznego - bez konieczności powoływania konkretnych zasad współżycia społecznego?”

W kwestii przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący wskazał, iż „w orzecznictwie sądów, na tle odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki na podstawie art. 299 k.s.h., rozbieżności wywołuje stosowanie przepisów art. 299 § 2 k.s.h. i klauzuli generalnej z art. 5 k.c. Sporne jest to, czy uwolnienie się od odpowiedzialności możliwe jest tylko w przypadku wykazania przesłanek egzoneracyjnych z art. 299 § 2 k.s.h., czy też w przypadku tej odpowiedzialności, dopuszczalne jest dodatkowo powoływanie się na klauzulę zasad współżycia społecznego z art. 5 k.c.”

Zagadnienie prawne, by można uznać je za wymagające rozwikłania, musi być konieczne do rozstrzygnięcia sprawy, w której wystąpiło. Taka zależność nie występuje w rozpatrywanej sprawie. Sąd Apelacyjny rozważył w uzasadnieniu zasadność obrony pozwanego, opartej na zarzucie nadużycie prawa, także pod kątem wykładni tego przepisu w sposób popierany przez skarżącego. Wskazał, że „na stronie, która oczekuje zastosowania art. 5 k.c., spoczywa ciężar powołania takich okoliczności, i następnego ich udowodnienia w toku postępowania dowodowego, które uzasadniać będą przyjęcie, że została przez powoda naruszona konkretna zasada współżycia społecznego. Pozwany natomiast nie przedstawiał żadnych dowodów w omawianej materii skupiając się na wykazaniu istnienia okoliczności wyłączających jego odpowiedzialność. Podjęte czynności dowodzenia zmierzały zatem bezsprzecznie do przyjęcia konsekwencji z art. 299 § 2 k.s.h., a nie art. 5 k.c. Niezależnie od tych uwag, Sąd odwoławczy nie dopatrywał się w zachowaniu powódki jakichkolwiek działań, które mogłyby czynić dochodzenie przez nią roszczenia za stanowiące nadużycie prawa. Wręcz przeciwnie, z zebranego materiału sprawy jednoznacznie wynika, że to powodowa spółka wychodziła do dłużnej spółki, w tym także bezpośrednio do pozwanego, z propozycjami ugodowego załatwienia sprawy, przedstawiając przy tym dogodne dla dłużniczki sposoby zwolnienia się z ciążącego na niej zobowiązania.” Oznacza to, że podstawą odmowy uwzględnienia zarzutu

pozwanego nie było jedynie, rzeczywiście wątpliwe stanowisko o konieczności zidentyfikowania przez niego zasady współżycia społecznego, którą naruszono, ale ocena, że skarżący w ogóle nie podjął próby dowodzenia faktu, że powódka nadużywa swojego prawa względem niego. Tym samym wskazane zagadnienie nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z kolei przesłanka potrzeby wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wskazania przepisów, będących źródłem istotnych wątpliwości lub różnic zdań w orzecznictwie, mających jednocześnie znaczenie dla oceny dochodzonego roszczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17, LEX nr 2486847). Kwestia możliwości oparcia obrony przed roszczeniem z art. 299 § 1 k.s.h. na zarzucie nadużycia prawa nie wymaga rozważenia z tych samych przyczyn, dla których nie było możliwe uwzględnienie pierwszej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazanej przez pozwanego. Skoro skarżący w toku procesu nie dowiódł okoliczności na poparcie tezy, że dochodzenie przez powoda spornego roszczenia jest nadużyciem prawa, rozważanie powiązań pomiędzy art. 5 k.c. a art. 299 § 2 k.s.h. jest bezprzedmiotowe. W związku z powyższym w sprawie nie występuje także przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Okoliczności sprawy nie wskazują również, aby ujawniły się inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 265).